

Het grote zaterdaginterview

» JOS KUIPERS

DOOR HANS STRAUS EN ROEL WICHE

‘Onder de ring was ik een arrogante lul’

Als Jos Kuipers de deur van zijn huis in Den Bosch open zwaait, snap je direct waarom zijn moeder vroeger in Hoensbroek tot wanhoop werd gedreven als ze een spijkerbroek voor hem moest kopen. „Ze hield de bovenkant van een broek bij haar oksel en wees naar de grond. Zo lang moesten die broekspijpen dus zijn.“ De 2,06 meter lange Limburger glimlacht en serveert een klassieke Bossche bol. Zijn handen, zo groot als kolenschoppen, zijn getekend door bijna twintig jaar topbasketbal. Ergens, boven op zolder, liggen nog uitoefeningen van Chicago Bulls en Indiana Pacers voor testwedstrijden. De droom van de NBA ging niet door, maar met 109 interlands en zeven nationale titels behoort Kuipers (57) in Nederland tot de eregalerij van het basketbal.

Het WK basketbal, vorige maand, kreeg in Nederland amper aandacht. Het is hier een sport in de marge geworden. Doet dat jouw basketbalhart geen pijn?

„Ja natuurlijk. We hebben nu een Mickey Mouse competitie. Acht clubs, geen degradatie, en vier teams die de dienst uitmaken. Ik heb bij de basketbalbond gewerkt, toen hadden we 42.000 tot 45.000 leden. Dat aantal is niet gegroeid. Terwijl basketbal wel potentie heeft om te groeien. Op scholen wordt het veel gespeeld. Ook drie-tegen-drie. Probleem is dat er niet veel mensen lid van een club worden. Het vraagt een investering: twee keer per week trainen, wedstrijden, relatief ver reizen. In de leeftijd tussen twaalf en achttien jaar is er enorm veel uitstroom van leden. Pubers kiezen voor individuele sporten.“

Zelf was je in je jeugd grenzeloos fanatiek. Je wilde het onderste uit de kan, niet minder.

„Ik speelde ook zo. Op het randje en erover heen. Ik wilde het maximale eruit halen. Ik ging vroeger op zondagochtend vóór de wedstrijd met m'n eerste club Nepomuk nog een uur hardlopen op de Brunsummerheide. Teamgenoten verklaarden me voor gek.

Hij basketbalde in Amerika tegen de allergrootste, Michael Jordan, en was international in het beste Oranje aller tijden. Jos Kuipers (57) was als Dr. Jekyll en Mr. Hyde: in de dagelijkse omgang een aimabel persoon, onder de ring een 'niets ontziende klootzak' die door muren heen ging om te winnen. „Mensen zeiden altijd: hé Jos, buiten het veld ben je een heel andere vent.“

‘Je bent niet goed wijs’, zeiden ze dan. Op het Sint-Janscollege in Hoensbroek werd een hek geplaatst om mij buiten te houden. Zo vaak ging ik daar schieten op het basketbalveldje. Moest ik over dat hek klimmen. Kwam de politie weer en moest ik mee. Toen heeft mijn vader een basketbaalring in onze tuin gemaakt van een oude lantaarnpaal. Stonden we daar met twaalf man te basketballen.“

Werd je als scholier wel eens gepest met je lengte?

„Je werd wel eens uitgescholden, ja. Maar omdat ik redelijk goed in sport was, keken ze letterlijk en figuurlijk tegen je op. Ik heb me er niet aan gestoord. Henk Pieterse wél, die is later op scholen een actie gestart: ‘Pest mij maar’. Hij kon er niet goed tegen dat hij vanwege zijn lange lijf gepest werd, totdat hij ging basketballen. Toen hoefde hij niet meer gebukt over straat. Ik had dat ook wel, wilde niet oppallen. Totdat ik in Turkije met de nationale ploeg over straat liep met die gasten. Sommigen nog groter dan ik. Toen ben ik ook rechtop gaan lopen met het gevoel van ‘ik mag er zijn.’“

Al op je twintigste had je de top in Nederland bereikt. International en kampioen met Den Bosch. Je koos voor een avontuur in Amerika.

„Ik vroeg mezelf af of ik aan mijn plafond zat. Wij deden met de Nederlandse team een tour door de VS, waarin ik goed speelde. Werd ik daarna doort al van universiteiten benaderd. Zestig, zeventig stuks! Uiteindelijk koos ik voor een vrij onbekend college team, Fresno State in Californië. De coach was Ron Adams, nu assistent bij Golden State Warriors (meervoudig NBA-kampioen, red.). In tegenstelling tot de coaches van andere scholen was hij duidelijk over wat er wel en niet mocht qua betalingen en dergelijke. Ik vertrouwde hem. Ik noemde Ron ook bij de voornaam, terwijl Amerikanen dat echt niet doen. De hiërarchische verhoudingen zijn daar anders. Als de coach het team toespreekt, zit iedereen op één

knij. Spelers zijn ondergeschikt.“

Je speelde daar ook tegen de allergrootste, Michael Jordan. Hoe beleefde je dat?

„Dat was geweldig. Jordan is een icoon, een wereldster, net zoals Messi en Ronaldo. Fresno organiseerde een basketbalkamp en een wedstrijd, om geld op te halen voor achterstandskinderen. Een van de coaches kende Michael Jordan en vroeg of hij wilde komen. Dat wilde hij wel, maar op voorwaarde dat hij drie dagen kon golfen. Met drie, vier bodyguards kwam hij de zaal in, afgedelen met 12.000 toeschouwers. Ik vroeg een handtekening op m'n petje, dat was een unieke kans. In die wedstrijd zag ik pas echt hoe goed hij was. Onder de basket sprongen we met vier man omhoog. Ik, Jordan en twee andere zwarte jongens. Ik kwam als eerste neer, want ik ben blank. *White man can't jump*, zeggen ze. Daarna kwamen die twee neer en Jordan hing nog gewoon in de lucht. Hij was net als een kat: lijf inkrimpen, iets bespieden en dan springen. Zo explosief, zo pezig, zo'n sprongkracht, waar baside hij het vandaan? Een ploegmaat zei: Jos knijp me, ik sta te dromen.“

Maar in de VS werd je ook geconfronteerd met drugsgebruik. Dat moet een gruwel zijn geweest voor iemand met jouw discipline.

Het spel kwam geregeld op tafel. Dan zei ik: ik ben weg. Het zorgde voor spanningen in het team, want spelers waren bang dat ik ze zou verlinken. Ik heb gezegd dat ik dat nooit zou doen, tenzij het gebruik de prestaties zou beïnvloeden. Ik heb drugs ook bij advocaten thuis op tafel zien liggen. Het zit verven in de cultuur daar. Veel jongens komen uit achterstandswijken. Ik had een jongen in mijn team die zei: ‘Jos, als er 's nachts niet geschoten wordt, dan wordt ik bang. Dan broeit er iets en dan knalk het echt.’ Amerika is niet alleen maar het beloofde land. Als je ergens goed in bent, kun je daar heel ver komen en veel geld verdienen. Maar als je niets hebt, dan raak je letterlijk in de goot.“

Je grote droom was de NBA. Maar na een paar jaar moest je terug.

„Chicago Bulls en de Indiana Pacers stuurden me die brieven, ik mocht me bewijzen in de *rookie-camps*. Helaas scheurde ik bij Fresno mijn kniebanden twee wedstrijden voor het einde van het seizoen. Viel er een speler van 140 kilo op me. Einde oefening. Die gozer, Armen Gilliam, heeft nog tien jaar NBA gespeeld. Ik wil niet zeggen dat ik de NBA gehaald had, maar dan had ik in ieder geval een kans gehad.“

Uiteindelijk heb je nog tot bijna je veertigste bij Den Bosch gespeeld. Vele jaren op keiharde vloeren gebasketbald en je lijf uitgewoond. Is dat gezond?

„Ik jog nog elke week en speel nog altijd basketbal. Met oud-international spelen we toernooien, zoals in Italië. Tegen het advies van mijn dokter in. Ik heb roofofvoet gespeeld. Ik heb drie hernia-operaties moeten ondergaan, twee keer een knieband gescheurd en vijf of zes keer mijn neus gebroken. M'n vingers tel ik niet eens mee. Ik was nietsontziend. Voor zowel medespelers als tegenstanders was ik een klootzak, een eikel, een arrogante lul. Dat kwam omdat ik zo gedreven was om te winnen. Buiten de sport was ik veel rustiger. Mensen zeiden: hé Jos, dan ben je een heel andere vent.“

Moet je altijd een klootzak zijn om de top te bereiken?

„Voor mij werkte dat blijkbaar zo. Ik herken het bij andere sporters. Hier op de kast staat het boek van Stef Clement (wielrenner, vorig jaar gestopt, red.). Ik heb hem gesproken, ik herken heel veel in die rigoureuze manier van trainen. Alles, elke keer weer, tot de laatste meter, de laatste seconde. Ik zoek altijd de grens op.“

Je werkt nu als stimulator van sportverenigingen, topsporters en talenten. Maak je je zorgen om de instelling van de huidige jeugd?

„De motorische ontwikkeling van kinderen verloopt nu heel anders. Wij speelden vroeger altijd buiten,

Jos Kuipers. „Michael Jordan was net als een kat: lijf inkrimpen, iets bespieden en dan springen.“ FOTO LAURENS EGGEN

Paspoort

Leeftijd 57
Woon in Den Bosch
Getrouwd met Joan, twee kinderen: Jeff (23) en Jody (21)
Carrière Nepomuk Hoensbroek, Fresno State (VS), Nice (Fr), Den Bosch, 109 interlands, vierde met Oranje op EK 1983, Zeven titels met Den Bosch, Ondersteunt nu clubs en sporters.

klimmen in bomen. Nu is er veel meer afleiding. Ook bij de basis is minder aandacht voor bewegen. Op school krijg je wekelijks twee uur gym, terwijl drie uur wenselijk is. Maar in de praktijk is het vaak slechts een uur, en dan ook nog niet van een vakdoent. Zie jij nog iemand stoeperanden? Ik fietste vroeger naar de bioscoop in Heerlen, tien kilometer heen en tien kilometer terug. Nu zeggen ze: breng me, of ze pakken de scooter.“

Je hebt twee kinderen, Jeff (23) en Jody (21). Krijgen ze de mentaliteit van hun vader ingepeerd?
„We hebben ze alles laten ervaren. Jeff heeft judo gedaan, capoeira, voetbal, basketbal. Ik ben twee jaar zijn coach geweest bij basketbal. Op een gegeven moment wilde hij fitness gaan doen. Ik zei: ho, dat mag, maar je blijft wel basketballen. Ik ken dat: twee maanden fitness, dan stoppen en helemaal niks meer doen. Dus ik heb zijn basketbal betaald en Jeff de fitness. Nu voetbalt hij weer; voor de lol. Jody danst. Hip-hop, breakdance. Ze heeft meegedaan aan een EK en WK. Ik vind twee dingen belangrijk: plezier houden in de sport, en gezond blijven. Dat gold ook voor mijn eigen carrière.“

Wordt Nederland ooit weer de basketbalmatie die het in de tijd van Jos Kuipers was?

„Ik zou willen dat het hier een grote sport is, op een hoog niveau. Maar het is lastig. We hebben clubs en regionale trainingcentra waar we met de jeugd aan de slag gaan. Maar het probleem is dat iedereen naar Amerika wil, naar college. Daar zijn mensen nog trots dat ze lang zijn. Als ik in de States kom, vragen ze nog altijd 'jij hebt zeker gebasketbald?'. Andersom is dat heel anders. Rik Smits kwam terug uit de VS en liep door Eindhoven. Twee meter, 24 centimeter lang en multimiljoenair. Zie iemand tegen hem: weet je wat jij moet gaan doen? Basketballen.“